

Оцінювання критичних взаємозв'язків між воєнною та економічною безпекою в системі національної безпеки

Assessing the Critical Interrelationships Between Military and Economic Security in the National Security System

Юрій Клят ^A

Corresponding author: к.т.н., доцент, начальник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, e-mail: klvatt@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-8267-3748

Олександр Войтко ^A

доктор військових наук, доцент, начальник інституту стратегічних комунікацій, e-mail: o.voytko@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-4610-4476

Поліна Толлок ^F

к. екон. н., старший науковий співробітник, e-mail: tolok100@meta.ua, ORCID ID: 0000-0002-2481-8152

Артем Семененко ^C

курсант, e-mail: aretemsemen1612@gmail.com, ORCID ID: 0009-0006-2753-5648

Ольга Таран ^D

старший науковий співробітник, e-mail: olgataran@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-9143-5821

Петро Онофрійчук ^A

к. екон. н., старший науковий співробітник, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-2203-5282

Yurii Kliat ^A

Corresponding author: Ph.D., Associate Professor, Head of the CENTRAL Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, e-mail: klvatt@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-8267-3748

Oleksandr Voitko ^A

Dr of Military Sciences, Associate Professor, Head of the Institute, e-mail: o.voytko@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-4610-4476

Polina Tolok ^F

PhD (Econom.), Senior Research Fellow, e-mail: tolok100@meta.ua, ORCID ID: 0000-0002-2481-8152

Artem Semenenko ^C

Cadet, e-mail: aretemsemen1612@gmail.com, ORCID ID: 0009-0006-2753-5648

Olha Taran ^D

Senior Research Fellow, e-mail: olgataran@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-9143-5821

Petro Onofriichuk ^A

Candidate of Economic Sciences, Senior Researcher, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-2203-5282

^AЦентральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, м. Київ, Україна

^BНаціональний університет оборони України, м. Київ, Україна

^CВійськовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

^DВійськовий інститут танкових військ, Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Харків, Україна

^FДержавний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки, м. Черкаси

^ACentral Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^BNational Defense University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^CMilitary Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, 03189, Kyiv, Ukraine

^DMilitary Institute of Armored Forces of National Technical University. Kharkiv Politechnic Institute Kharkiv, Ukraine

^FState Scientific Research Institute of Armament and Military Equipment Testing and Certification, Cherkasy

Received: October 15, 2025 | Revised: October 29, 2025 | Accepted: October 31, 2025

DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.5.26>

Мета роботи: Розроблення та наукове обґрунтування сучасного методичного підходу до оцінювання рівня економічної та воєнно-економічної безпеки України в умовах триваючої російсько-української війни, з урахуванням трансформації економіки у воєнний час, зміни структури загроз, впливу руйнування критичної інфраструктури, бюджетної милітаризації, зовнішньої фінансової залежності та потреб оборонно-промислового комплексу.

Метод дослідження: Методи аналізу, синтезу, узагальнення, дедукції та індукції, а також методи експертного опитування.

Результати дослідження: Проведено аналіз варіативності поглядів щодо складових елементів економічної безпеки держави в системі національної безпеки, а також проведено порівняння результатів використаних математичних методів у підходах щодо розрахунку рівня воєнно-економічної безпеки України, визначено особливості поглядів експертів щодо остаточного виокремлення її складових, розраховано коефіцієнти важливості кожної складової у сукупності відповідно до потреб сьогодення, що формує можливість виділення воєнно-економічної складової як елемента економічної безпеки на законодавчому рівні.

Теоретична цінність дослідження: Матеріали статті можуть бути корисними і важливими для широкого кола фахівців, які

Purpose: is the development and scientific substantiation of a modern methodological approach to assessing the level of economic and military-economic security of Ukraine in the context of the ongoing Russian-Ukrainian war, taking into account the transformation of the economy in wartime, changes in the structure of threats, the impact of the destruction of critical infrastructure, budget militarization, external financial dependence, and the needs of the defense-industrial complex.

Method: methods of analysis, synthesis, generalization, deduction and induction, as well as methods of expert interviewing.

Findings: An analysis of the variability of views on the constituent elements of the state's economic security in the national security system was conducted, as well as a comparison of the results of the mathematical methods used in approaches to calculating the level of military-economic security of Ukraine was conducted, the peculiarities of the views of experts on the final separation of its components were determined, the coefficients of importance of each component in the aggregate were calculated in accordance with the needs of the present, which forms the possibility of highlighting the military-economic component as an element of economic security at the legislative level.

Theoretical implications: The materials of the article may be useful and important for a wide range of specialists involved in security,

займаються питаннями безпеки, оборонного планування, стратегічного аналізу та державного управління.

defense planning, strategic analysis, and public administration.

Paper type: theoretical-practical, descriptive, methodical.

Тип статті: Теоретично-практичний, описовий, методичний.

Ключові слова: економічна безпека держави, воєнно-економічна безпека, моделювання безпекових ризиків, оцінювання взаємозв'язку складових безпеки, коефіцієнти кореляції та варіації, методичний підхід до оцінювання, Сили оборони України, стратегічна стійкість держави.

Key words: economic security of the state, military-economic security, security risk modeling, assessment of the interrelationship of security components, correlation and variation coefficients, methodological approach to assessment, Defense Forces of Ukraine, strategic stability of the state.

Вступ

Фундаментом національної безпеки України та однією з її ключових функцій є забезпечення економічної безпеки держави. В умовах триваючої російсько-української війни питання економічної стійкості набуває критично важливого значення, оскільки саме економічна спроможність визначає можливості держави підтримувати оборону, утримувати соціальну стабільність та забезпечувати стратегічну витривалість [1–5].

Сучасна Україна одночасно вирішує два масштабні завдання: боротьбу за відновлення територіальної цілісності і суверенітету та інтеграцію у європейський економічний і безпековий простір. Ці процеси взаємопов'язані та взаємозалежні. Захист національних інтересів, внутрішнього ринку, критичної інфраструктури й економічних ресурсів неможливий без ефективної воєнної компоненти, яка у воєнний час стає визначальним елементом національної безпеки. Повномасштабна агресія РФ продемонструвала, що економічна безпека держави є нерозривною з її воєнною складовою.

Стійкість фінансової системи, здатність підтримувати оборонно-промисловий комплекс, забезпечувати Сили оборони ресурсами та озброєнням, усе це формує нову категорію, яку доцільно визначити як воєнно-економічна безпека держави. Вона відображає взаємозалежність між здатністю держави до тривалого ведення війни та можливостями економіки забезпечувати потреби оборони в умовах постійних загроз. Європейський політико-економічний простір, до якого Україна інтегрується, залишається сферою конкуренції інтересів та геополітичної напруги [3–7].

Тому формування ефективної системи оцінювання стану економічної та воєнно-економічної безпеки, а також методичного апарату визначення характеру і сили впливу окремих факторів на їхній рівень є необхідною умовою безпечного та збалансованого розвитку держави в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Для України це важливо не лише з точки зору мінімізації ризиків відкритості національної економіки, але й для забезпечення конкурентоспроможності, захисту критичних секторів, системної взаємодії з міжнародними фінансовими інституціями та ефективного використання зовнішньої допомоги [1].

Водночас, попри очевидну важливість воєнно-економічної складової, її вплив на економічну безпеку в середньостроковій і довгостроковій перспективі часто недооцінюється. Це створює ризики стратегічної вразливості та може призвести до суттєвого зниження рівня економічної та національної безпеки у майбутньому, особливо в умовах затяжної війни та високої інтенсивності загроз.

Теоретичні основи дослідження

Питання формування науково обґрунтованого методичного апарату оцінювання рівня економічної безпеки України має тривалу історію [1–15]. Ще з 2003 року в Україні здійснювалися перші системні спроби створити інструменти для комплексного аналізу стану економічної безпеки. Однією з ключових ініціатив стали Методичні рекомендації, підготовлені відділом економічної безпеки Національного інституту проблем міжнародної безпеки РНБО України у межах науково-дослідної теми “Економічна безпека України у контексті глобалізації та розвитку кризових процесів у світовій економіці”. У цих рекомендаціях були сформульовані

загальні принципи оцінювання економічної безпеки, визначено основні фактори її формування та окреслено методичні підходи до встановлення порогових значень ключових показників [10–15].

У наступні роки Міністерство економічного розвитку і торгівлі України та Державна служба статистики запропонували власні підходи до інтегрального оцінювання економічної безпеки держави та її регіонів. Помітним кроком став Наказ № 60 (2007 р.), що визначав порогові значення індикаторів економічної безпеки та застосовував математично формалізовані методи визначення вагових коефіцієнтів (зокрема метод головних компонент). Попри низку переваг, методика мала і критичні недоліки, насамперед неможливість використання порогових значень у єдиному масштабі для зіставлення інтегральних індексів, що ускладнювало визначення реального стану економічної безпеки та формування відповідних управлінських рішень. Ці недоліки були детально проаналізовані в дослідженнях Національного інституту стратегічних досліджень.

У 2013 році Наказ № 60 було скасовано і ухвалено нові Методичні рекомендації, що мали інформаційний і рекомендаційний характер та не були обов'язковими до застосування. Паралельно велися наукові дискусії щодо вдосконалення методичного апарату. Так, у роботі В. П. Мартинюка запропоновано застосовувати макроекономічні та фінансові показники як вагові коефіцієнти для складових економічної безпеки, що мало спростити та об'єктивізувати процес оцінювання. Подібні питання розроблялися такими українськими науковцями, як В. І. Мунтіян, В. Й. Ольшевський та іншими дослідниками, які наголошували на необхідності виділення воєнно-економічної безпеки як окремого елементу національної безпеки держави. Ще у 1999 році А. І. Пожаров підкреслював важливість виокремлення внутрішніх та зовнішніх складових воєнно-економічної безпеки, що нині набуло особливої актуальності.

У 2014 році, вже після початку російської агресії, Національний інститут стратегічних досліджень запропонував оновлену методологію інтегрального оцінювання економічної безпеки, яка включала використання мультиплікативних індексів, сучасних методів нормування та уточнення вагових коефіцієнтів. Було також розраховано нові структурні пропорції складників інтегрального індексу, що дозволило точніше відображати реальні виклики, які постали перед державою [2–5].

Однак із початком повномасштабної війни 2022 року економічна безпека України набула принципово нового змісту. Руйнування критичної інфраструктури, переорієнтація бюджету на військові потреби, необхідність швидкої адаптації оборонно-промислового комплексу, залежність від міжнародної фінансової допомоги, масштабне переміщення населення та бізнесу, а також високий рівень невизначеності створили безпрецедентний комплекс викликів. За цих умов традиційні методики оцінювання економічної безпеки виявилися недостатніми, оскільки не враховували впливу довготривалих воєнних загроз, економіки воєнного часу, гібридних атак на енергетичний сектор, логістику, фінансову систему та цифровий простір.

Незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених визначенню рівня економічної та воєнно-економічної безпеки, досі не сформовано єдиного комплексного підходу, який би адекватно відображав сучасні реалії війни та інтеграційні процеси в Україні. Це свідчить про актуальність подальших досліджень і необхідність створення універсальної, адаптивної та практично орієнтованої методики оцінювання економічної та воєнно-економічної безпеки держави у воєнний час і в період післявоєнної відбудови.

Постановка проблеми

Метою статті є розроблення та наукове обґрунтування сучасного методичного підходу до оцінювання рівня економічної та воєнно-економічної безпеки України в умовах триваючої російсько-української війни, з урахуванням трансформації економіки у воєнний час, зміни

структури загроз, впливу руйнування критичної інфраструктури, бюджетної мілітаризації, зовнішньої фінансової залежності та потреб оборонно-промислового комплексу.

Стаття спрямована на уточнення складових, індикаторів та вагових коефіцієнтів економічної безпеки, критичний аналіз існуючих методик, а також формування підходів, здатних забезпечити адекватну оцінку стану економічної безпеки держави у воєнних і післявоєнних умовах.

Результати

Визначення елементів та показників воєнно-економічної складової у системі економічної безпеки держави покращить можливість всебічного оцінювання процесу розвитку та стійкості національної економіки держави, її здатності протистояти впливу негативних зовнішніх та внутрішніх факторів, а також визначати ефективність заходів, які практично реалізуються в рамках забезпечення необхідного рівня ЕБ (табл. 1).

Таблиця 1 – Складові економічної безпеки України відповідно до підходів щодо розрахунку її рівня

НІПМБ РНБОУ ^[2] (2003 р.)	Наказ № 60 ^[3] (2007 р.)	Мартинюк В. П. ^[6] (2013 р.)	Наказ № 1277 ^[5] (2013 р.)	НІСД ^[7] (2014 р.)	ЦНДІ ЗСУ (2021 р.)
-	Макро-економічна	Макро-економічна	Макро-економічна	-	Макро-економічна
Інвестиційна	Інвестиційна	Інвестиційна	-	-	Інвестиційна
Інноваційна	-	Інноваційна	-	Інноваційна	Інноваційна
Фінансова	Фінансова	Фінансова	Фінансова	Фінансова	Фінансова
-	Зовнішньо-економічна	Зовнішньо-економічна	Зовнішньо-економічна	Зовнішньо-економічна	Зовнішньо-економічна
Соціальна	Соціальна	Соціальна	Соціальна	Соціальна	Соціальна
-	Продовольча	Продовольча	Продовольча	Продовольча	Продовольча
Демографічна	Демографічна	Демографічна	Демографічна	-	Демографічна
Енергетична	Енергетична	Енергетична	Енергетична	Енергетична	Енергетична
-	Виробнича	-	Виробнича	Виробнича	Виробнича
-	-	-	-	Транспортна	-
-	Науково-технічна	-	-	-	Науково-технологічна
Зовнішньо-торгівельна	-	-	-	-	-
-	-	-	Інвестиційно-інноваційна	-	-
-	-	-	-	-	Воєнно-економічна

У 2021 році спеціалістами Центрального інституту ЗС України (ЦНДІ ЗСУ) було проведено експертне опитування щодо визначення важливості складових ЕБ на 2011–2021 роки. Результати наведено з урахуванням думок більш як 14 експертів за відповідним напрямом (табл. 1).

Міністерство економічного розвитку і торгівлі, що є центральним органом виконавчої влади України, який формує та реалізує державну політику у сферах економіки та торгівлі [8], було сформовано у 2011 році на базі Міністерства економіки України. Тобто можна стверджувати, що Наказ № 60 та Наказ № 1277 розроблялися майже однією і тією самою

реорганізованою організацією, але, на відміну від першого, останній має лише рекомендаційний характер.

Тож нині на законодавчому рівні немає як діючої методики визначення рівня ЕБ України та єдиної системи її складових елементів, так і однозначного переліку параметрів та їхніх порогових значень.

Тобто за 2007-ий, 2013-ий та 2014 роки (табл. 2), за які визначено вагові коефіцієнти складових елементів ЕБ, їхня важливість мала змінний характер, що також може залежати від дотримання державою обраного стратегічного курсу, а отже, і додаткового їх фінансування.

Таблиця 2 – Вагові коефіцієнти складових елементів економічної безпеки України відповідно до підходів щодо розрахунку її рівня

№ з/п	Складові ЕБ України	Наказ № 60 ^[3] (2007 р.)	Наказ № 1277 ^[5] (2013 р.)	НІСД ^[7] (2014 р.)	ЦНДІ ЗСУ (2021 р.)
1	Демографічна	0,0836	0,0913*	0,1412**	0,1123**
2	Енергетична	0,1324**	0,1148	0,1380**	0,1043
3	Продовольча	0,1108	0,1007*	0,1374	0,1022
4	Соціальна	0,0808*	0,1013	0,1341	0,0877*
5	Інноваційна	-	-	0,1337	0,0865*
6	Зовнішньоекономічна	0,0901	0,1095	0,1273	0,1054
7	Фінансова	0,1127	0,1294**	0,0898	0,0998
8	Інвестиційна	0,0939	-	0,0572*	0,0972
9	Макроекономічна	0,1005	0,1224**	0,0409*	0,1009
10	Виробнича	0,0769*	0,1218	-	0,1187
11	Науково-технологічна	0,1183**	-	-	0,1101
12	Інвестиційно-інноваційна	-	0,1089	-	-
13	Военно-економічна	-	0,1089	-	0,1215**

* – найгірші показники; ** – найкращі показники.

Тому, з огляду на останні події, автори вважають за доцільне розглянути можливість виокремлення воєнно-економічної безпеки у складі системи ЕБ України (а також дослухатися до думки таких учених, як В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько [9], В. М. Мунтян [11], представників науковців бізнес-школи “Інтел-синтез” [10], які визнають її як одну з важливих складових ЕБ).

Характер важливості впливу змін складових елементів (X_n) на стан ЕБ України (Y) було визначено за допомогою зіставлення результатів розрахунку коефіцієнтів: стійкості зв'язку (K_n) [12] та коефіцієнта кореляції (r_{yx}) [13], а постійність щорічних змін – коефіцієнта варіації (kV_n) [14], за 11 та 14 років відповідно. Безрозмірний коефіцієнт варіації (kV_n) було розраховано для визначення стабільності у змінах складових елементів ЕБ від їхньої середньої величини (1). Якщо його значення більші ніж 30 %, це свідчить про наявність значної розбіжності величин від їхнього середнього значення.

$$kV_n = \frac{\sigma_n}{\bar{X}_n} * 100 \%, \quad (1)$$

де, σ_n – величина дисперсії вибірки;
 \bar{X}_n – середня арифметична зважена сукупності;
 n – кількісний показник спостережень.

Коефіцієнт кореляції (r_{yx_n}) було застосовано для визначення величини впливу змін складових елементів (X_n) ЕБ на її стан (Y). Вплив вважався суттєвим, якщо величина кореляційної залежності більша ніж 70 %:

$$r_{yx_n} = \frac{\sum d_{x_n} d_Y}{\sqrt{\sum d_Y^2 \sum d_{x_n}^2}}, \quad (2)$$

де, $d_{x_n}^2$ – величина середньоквадратичного відхилення за X_n ;
 d_Y^2 – величина середньоквадратичного відхилення за Y .

За допомогою коефіцієнта стійкості зв'язку (K_n) було визначено як величину зв'язку, так і характер впливу (прямий / обернений) змін X_n на Y . Зв'язок вважається стійким, якщо отриманий результат вище ніж 0,7, та визначається за формулою:

$$K_n = 1 - \frac{\sum |d_Y - b_n d_{x_n}|}{\sum d_Y}, \quad (3)$$

де, b_n – параметри рівнянь окремих факторних ознак;
 d_Y – розмір відхилень коефіцієнтів порівняння емпіричних значень результативної ознаки;
 d_x – розмір відхилень коефіцієнтів порівняння емпіричних значень факторних ознак.

Відповідно до отриманих результатів, розрахованих за даними Наказу № 60, за 11 років найбільш стійкий зв'язок (K_n) був виявлений між зміною рівня ЕБ (Y) та зміною рівнів таких її складових елементів, як виробнича та соціальна безпека (табл. 3), а найменший (за рахунок характеру впливу на ЕБ) – демографічної та науково-технологічної безпеки.

Таблиця 3 – Результати розрахунків коефіцієнтів: стійкості зв'язку (K_n), коефіцієнта кореляції (r_{yx_n}) та коефіцієнта варіації (kV)

Складові ЕБ України	kV_n		r_{yx_n}		K_n	
	Наказ № 60 (1997–2007 рр. – р.а.), у %	ЦНДІ ЗСУ (2011–2021 рр. – р.а.), у %	Наказ № 60 (1997–2007 рр. – р.а.)	ЦНДІ ЗСУ (2011–2021 – р.а.)	Наказ № 60 ¹ (1997–2007 рр. – р.а.)	ЦНДІ ЗСУ (2011–2021 – р.а.)
Демографічна	6,92**	4,09	0,8579*	0,7494	0,4882*	0,2921
Енергетична	9,78	3,58**	0,9122	0,7560	0,4953*	0,2991
Продовольча	22,44	3,98	0,9528	0,7494	0,7251	0,2725
Соціальна	24,92	4,34*	0,9926**	0,5377*	0,8894**	0,1048*
Інноваційна	-	4,17*	-	0,6512	-	0,2741
Зовнішньо-економічна	40,99*	4,17	0,9194	0,2794*	0,6453	-0,1090*
Фінансова	19,70	3,77**	0,9812	0,8879**	0,8014	0,5167**
Інвестиційна	43,85*	3,82	0,9815	0,7022	0,8153	0,2697
Макроекономічна	18,53	3,95	0,9777	0,7373	0,7912	0,2810
Виробнича	19,57	-	0,9889**	-	0,8778**	-
Науково-технологічна	3,66**	-	0,9096*	-	0,4418*	-
Воєнно-економічна	-	3,58**	0,9096*	0,7560**	0,4418*	0,2991**

* – найгірші показники; ** – найкращі показники.

Проведені розрахунки коефіцієнта кореляції (ryx_n) підтвердили значний характер взаємовпливу наведених вище X_n на зміну Y .

Але результати, отримані за допомогою коефіцієнта kV_n , свідчать про непостійність щорічних змін X_n відповідно Y , що може бути прикладом непостійності розвитку обраних параметрів складових елементів ЕБ тощо. Отримані результати, розраховані за даними НІСД за 14 років, свідчать про виявлений найбільш стійкий зв'язок (K_n) між змінами рівня ЕБ (Y) та таких її складових елементів, як енергетична та фінансова безпека (табл. 3), а найменший (за рахунок характеру впливу на ЕБ) – соціальної та виробничої безпеки.

Проведені розрахунки коефіцієнтів кореляції (ryx_n) та kV_n підтвердили значний характер взаємовпливу наведених вище X_n на зміну Y .

Тобто у різні часові проміжки, навіть у разі застосування для обчислень однієї методики (табл. 3), важливість складових елементів ЕБ мала змінний характер. Тому постійне уточнення щорічних вагових коефіцієнтів її складових елементів має більш інформативний характер, аніж практичний. Тому, на думку авторів, більш доцільним є створення на законодавчому рівні такого документа, як Концепція розвитку ЕБ України (Стратегія), або воєнно-економічної безпеки, у якій було б у ієрархічному порядку визначено важливість розвитку її складових елементів на певний період, відповідно до стратегічного курсу держави тощо. Також необхідно в найближчий час затвердити єдиний підхід до визначення потенційного (на середньостроковий та довгострокові періоди) та наявного рівнів ЕБ та ВЕБ держави.

Висновки

Нині в Україні, попри критичну потребу у впорядкуванні системи стратегічного планування в умовах триваючої війни, відсутні як законодавчо закріплена єдина система елементів економічної та воєнно-економічної безпеки, так і уніфікований математичний підхід до їх інтегрального оцінювання. Застосовувані Методичні рекомендації, підготовлені Міністерством економіки, мають дорадчий, а не обов'язковий характер, що в умовах масштабних руйнувань інфраструктури, мобілізації ресурсів та глибокої зовнішньої залежності фінансової системи обмежує можливість формувати стійку державну політику у сфері економічної безпеки.

У сучасних умовах, коли оборонний сектор став головним споживачем бюджетних ресурсів, виділення воєнно-економічної безпеки як окремого ключового елемента системи економічної безпеки держави є не лише доцільним, а й об'єктивно неминучим. Зміна структури загроз, роль оборонно-промислового комплексу, темпи відновлення критичної інфраструктури, вплив партнерської допомоги та умови післявоєнної трансформації потребують окремих індикаторів і методів оцінювання.

Вагові коефіцієнти складових економічної безпеки, запропоновані Міністерством економіки, Міністерством економічного розвитку і торгівлі, НІСД (2007, 2013, 2014 рр.) та ЦНДІ Збройних Сил України, демонструють суттєві розбіжності у визначенні пріоритетності окремих елементів, що свідчить про методологічну фрагментарність і брак узгодженості між відомствами. Проведений аналіз на основі статистичних даних Міністерства економіки та експертних оцінок фахівців ЦНДІ ЗС України дав змогу визначити найбільш і найменш впливові складові економічної безпеки, застосувавши коефіцієнти стійкості зв'язку, кореляції та варіації, що дозволило оцінити не лише силу, але й стабільність їх впливу.

Результати показали несталість впливу складових елементів на загальний рівень економічної безпеки, причому навіть у межах застосування однієї й тієї самої методики. Це додатково підтверджує необхідність переходу від фрагментованих розрахунків до єдиної, нормативно закріпленої, адаптивної методики інтегрального оцінювання, яка здатна враховувати особливості воєнного періоду, швидкі структурні зміни в економіці та потреби сектору оборони.

Запропонований авторами підхід може бути корисним для розроблення стратегічних документів державного рівня, а саме, концепцій, доктрин чи стратегій економічної та військово-економічної безпеки, у яких повинні бути визначені ієрархія, пріоритетність та нормативи розвитку їх складових на визначений період, відповідно до національних інтересів, оборонних потреб і фінансових можливостей держави.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України “Про національну безпеку України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
3. Стратегія національної безпеки України “Безпека людини – безпека держави”. Указ Президента України №392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>
4. Стратегія воєнної безпеки України. Указ Президента України №121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021>
5. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України (оновлені підходи МЕРТ, 2021). URL: <https://www.me.gov.ua>
6. Харазішвілі Ю. М. Моделювання та прогнозування економічної безпеки України в умовах воєнних викликів. Аналітична доповідь НІСД, 2023.
7. Харазішвілі Ю. М., Носова О. М. Оцінювання стійкості національної економіки в умовах війни. НІСД, 2022.
8. Світовий банк. Ukraine Economic Update (2022–2024). URL: <https://www.worldbank.org>
9. МВФ. Ukraine: Country Report (2022–2024). URL: <https://www.imf.org>
10. OECD. OECD Economic Surveys: Ukraine 2023. OECD Publishing, 2023.
11. Центр економічної стратегії. Війна та економіка: оцінка втрат, стійкості та відновлення. Аналітична доповідь, 2023.
12. KSE Institute. Ukraine Economic Outlook under Military Risks. Аналітичний звіт, 2023.
13. Герасимчук В. Г., Войтко С. В. Економічна безпека держави: сучасні виклики та індикатори. Київ: НАДУ, 2022.
14. Шлемко В. Т., Білько І. Ф. Економічна безпека держави: навчальний посібник. Київ: Знання, 2021. (оновлене видання)
15. Ольшевський В. Й. Воєнно-економічна безпека: сучасні аспекти в умовах війни. Наука і оборона. 2022. №2. С. 12–20.
16. Пожаров А. І. Воєнно-економічні критерії у системі нацбезпеки. Воєнна думка, 2021. №4. С. 15–23.
17. Губарева І. О. Економічна безпека України в умовах війни та післявоєнного відновлення. Київ: НАНУ, 2023.
18. Сак Т. В. Структура та сучасні тенденції економічної безпеки України в умовах війни. Економіка України. 2023. №5. С. 45–60.
19. Тимошенко О. В. Методичні підходи до інтегрального вимірювання економічної безпеки держави у воєнних умовах. Бізнес-інформ. 2022. №6. С. 33–41.
20. European Commission. Ukraine Facility – Economic and Security Assessment. Brussels: EC, 2024.

References

1. Constitution of Ukraine. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп>
2. Law of Ukraine “On National Security of Ukraine”. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
3. National Security Strategy of Ukraine “Human Security – State Security”. Decree of the President of Ukraine No. 392/2020. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020>
4. Military Security Strategy of Ukraine. Decree of the President of Ukraine No. 121/2021. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021>
5. Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine (updated approaches of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, 2021). Available from : <https://www.me.gov.ua>
6. Kharazishvili Yu. M. Modeling and forecasting of Ukraine's economic security in the context of military challenges. Analytical report of the National Institute of Security and Defense, 2023.
7. Kharazishvili Yu. M., Nosova O. M. Assessment of the stability of the national economy in war conditions. National Institute of Security and Defense, 2022.
8. World Bank. Ukraine Economic Update (2022–2024). Available from : <https://www.worldbank.org>
9. IMF. Ukraine: Country Report (2022–2024). Available from : <https://www.imf.org>
10. OECD. OECD Economic Surveys: Ukraine 2023. OECD Publishing, 2023.
11. Center for Economic Strategy. War and the Economy: Assessment of Losses, Stability and Recovery. Analytical report, 2023.
12. KSE Institute. Ukraine Economic Outlook under Military Risks. Analytical report, 2023.
13. Gerasymchuk V. G., Voitko S. V. Economic security of the state: modern challenges and indicators. Kyiv: NAPU, 2022.
14. Shlemko V. T., Binko I. F. Economic security of the state: a textbook. Kyiv: Znannia, 2021. (updated edition)
15. Olshevsky V. Y. Military-economic security: modern aspects in wartime. Science and defense. 2022. No. 2. P. 12–20.
16. Pozharov A. I. Military-economic criteria in the system of national security. *Voyenna dumka*, 2021. No. 4. P. 15–23.
17. Gubareva I. O. Economic security of Ukraine in wartime and post-war recovery. Kyiv: NASU, 2023.
18. Sak T. V. Structure and modern trends of economic security of Ukraine in wartime. *Economy of Ukraine*. 2023. No. 5. P. 45–60.
19. Tymoshenko O. V. Methodological approaches to the integral measurement of the economic security of the state in wartime. *Business-inform*. 2022. No. 6. P. 33–41.
20. European Commission. Ukraine Facility – Economic and Security Assessment. Brussels: EC, 2024.